

Haprad dementsusega eakad

Angelika Armolik
Jaanuar 2016

dementsus

SÜNDROOM, MIS ON TINGITUD AJUKAHJUSTUSEST, SÜVENEB AEGLASELT JA KAHJUSTAB INIMESE INTELEKTUAALSEID VÕIMEID NING PIIRAB OLULISELT SOTSIAALSET TEGEVUSVÕIMET

Põhjustajateks

- PROGRESSEERUVAD HAIGUSED (AT)
- RAVITAVAD HAIGUSED
- PÜSIVAD HAIGUSJÄRGSED NÄHUD (ajukahjustused)

Haiguste tähtsus põhjustajatena

- ALZHEIMERI TÕBI
- ALZHEIMERI TÕBI KOOS VASKULAARSE DEMENTSUSEGA
- VASKULAARNE DEMENTSUS
- TEISED PÕHJUSED

Haprus ja dementsus

Kui esineb dementsus, siis hapruse aste kattub dementsuse omaga:

- Kerge dementsus - unustab hiljutiste sündmuste detaile, kuigi mäletab toimunut; kordab samu küsimusi/lugusid, on sotsiaalselt tagasitõmbunud.
- Mõõdukas dementsus - lähimälu on tõsiselt kahjustatud, kuigi mäletavad varasema elu sündmusi hästi; saavad hakkama enesehooldusega, kuijuhendada.
- Raske dementsus - ei saa enesehooldusega hakkama ilma abita.

Dementsuse ja hapruse seos

- Füüsilise hapruse puhul on sagedasemad kognitiivsed probleemid ja dementsus ning kognitiivse mahajäämusega inimesed on rohkem vastuvõtlikud haprusele.
- Võimalik, et kognitiivne mahajäämus on üheks hapruse tunnuseks.
- Haprus on VaD riskifaktoriks, mis teeb hapruse diagnoosimise eriti oluliseks.

Dementsusega inimeste kompleksed vajadused

- Sagedased kooseksisteerivad haiguslikud seisundid mõõduka ja raske dementsuse puhul on vaegtoitumus, sarkopeenia ja haprus. Need omakorda suurendavad sõltuvust hooldusest ja suremuse kasvu.
- Paljud hooldusmudelid on orienteeritud eraldiseisvatele probleemidele ja ei arvesta haiguste vastastikust mõju. Sellisele sihtgrupile on eriti oluline hoolduse jätkusuutlikkus, integreeritus ja inimesekeskus.

Mida on võimalik ette võtta?

- On teada, et nii hapruse kui ka dementsuse puhul on oht kehalise aktiivsuse vähenemisele.
- Samuti on kindel, et nii füüsiline kui ka kognitiivne aktiveerimine aitab säilitada nii kehalist kui ka kognitiivset võimekust.

Kuidas aktiveerida?

- Mõõdukas füüsiline treening, füsioteraapia jms.
- Dementsusega inimestele kognitiivsete võimete aktiveerimistehnikad: mälutreening, ROT, validatsioon, mälestustega tegelemine (reminiscence), meelte stimuleerimine jms.

Kokkuvõtteks

- Ei saa väita, et haprus ja dementsus on üksteise põhjused, küll aga on neil tugev seos ja vastastikune mõju.
- Kui geriaatrilistel patsientidel esineb samaaegselt mitmeid haiguslike sündroome, siis see viitab asjaolule, et inimesel on suurenenud haavavatus stressoritele ning sellistes olukordades on vajalik inimese tugevdatud jälgimine vähendamaks suuremate kahjustuste tekkimist.